

DAC 8 – w kierunku rozszerzenia administracyjnej współpracy podatkowej o aktywa kryptograficzne

DAC 8 – towards extending administrative tax cooperation to include crypto-assets

dr Tomasz Matras

Adiunkt, Uniwersytet Wrocławski, Instytut Studiów Międzynarodowych, Zakład Międzynarodowych Stosunków Ekonomicznych i Integracji Europejskiej, ORCID: 0000-0002-4136-2038

Streszczenie

Od 2011 r. Unia Europejska (UE) wdrożyła szereg inicjatyw ustawodawczych umożliwiających państwom członkowskim udostępnianie w różny sposób informacji finansowych w celach podatkowych. Niemniej w zaawansowanej cyfrowo i zglobalizowanej gospodarce pojawiają się nowe złożone wyzwania, takie jak aktywa cyfrowe i kryptoaktywa. W związku z tym Komisja Europejska (KE) w 2020 r. rozpoczęła formalnie przygotowywanie dyrektywy DAC 8¹, która ma rozszerzyć administracyjną współpracę podatkową o waluty kryptograficzne. Celem artykułu jest przedstawienie prac nad nową dyrektywą oraz krytyczna analiza proponowanych rozwiązań, biorąc pod uwagę praktykę funkcjonowania wcześniejszych dyrektyw DAC².

Słowa kluczowe: sprawiedliwość opodatkowania, wymiana informacji podatkowych, Komisja Europejska, dyrektywa, kryptowaluty.

Abstract

Over the past ten years, the European Union has implemented a number of legislative initiatives enabling Member States to exchange tax information. However, in a digitally advanced and globalised economy, new complex challenges are emerging, such as digital assets and cryptocurrency. Therefore, in 2020 the European Commission has formally started work on the DAC 8 Directive, which goal is extending administrative tax cooperation to include crypto-assets. The aim of this article is to present the work on the new directive and critically analyze the proposed solutions taking into account the practice of previous DAC directives.

Keywords: tax justice, tax information exchange, European Commission, directive, cryptocurrencies.

1. WPROWADZENIE

Krajowe systemy podatkowe przestają spełniać wszystkie swoje funkcje w dynamicznie zmieniającym się otoczeniu gospodarczym, w którym istotną rolę odgrywają transgraniczne przepływy kapitału. Unikanie opodatkowania lub uchylanie się od niego przybrało pod względem makroekonomicznym bardzo dużą skalę. Z wyliczeń zespołu ekspertów powołanego przez Parlament Europejski wynika, że w UE wszystkie działania związane z oszustwami podatkowymi powodują straty na poziomie 825 mld euro³. Od 160 do 190 mld euro rocznie państwa członkowskie tracą w wyniku nieuczciwych lub agresywnych praktyk podatkowych, takich jak uchylanie się od opodatkowania lub przenoszenie zysków przez przedsiębiorstwa wielonarodowe⁴. Dodatkowo w zaawansowanej cyfrowo i zglobalizowanej gospodarce pojawiają się nowe złożone wyzwania, takie jak aktywa cyfrowe i kryptoaktywa. Inwestowanie w tego typu instrumenty staje się wygodnym rozwiązaniem służącym do unikania opodatkowania lub wprowadzania do obrotu nielegalnie zarobionych środków.

W związku ze skalą procederu większego znaczenia nabiera potrzeba współpracy organów administracji podatkowych w zakresie wymiany informacji finansowych. W lipcu 2020 r. KE rozpoczęła prace nad dyrektywą DAC 8. Zgodnie z prezentowanymi założeniami celem regulacji jest zapewnienie prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego, ograniczenie uchylania się od opodatkowania i innych form nadużyć podatkowych, uproszczenie przestrzegania przepisów i zwiększenie zaufania obywateli państw europejskich do sprawiedliwości systemu podatkowego przy jednoczesnym zapewnieniu uczciwej konkurencji w ramach rynku wewnętrznego.

2. DAC 8 – GENEZA I CELE PRZYJĘCIA DYREKTYWY

W skali globalnej już od lat 80. XX w. najbardziej zaawansowane prace dotyczące ujednoczenia wymiany informacji podatkowych między poszczególnymi krajami prowadziła Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD⁵). Ich wynikiem było przyjęcie w 2014 r. procedury CRS (ang.

Common Reporting Standard). Ujednoliciła ona zakres wymiennianych między poszczególnymi jurysdykcjami informacji finansowych w celach podatkowych. Nakazała instytucjom finansowym zbieranie, agregowanie i dokumentowanie danych na temat rezydencji podatkowej klientów. Celem tych działań jest identyfikacja podmiotów unikających lub uchylających się od opodatkowania. Należy jednak wyraźnie podkreślić, że CRS odnosił się do transakcji przy użyciu pieniądza fiducyjnego. Dopiero wiosną 2022 r. OECD rozpoczęła konsultacje publiczne na temat przyszłych ram raportowania transakcji przy użyciu kryptoaktywów⁶.

Uregulowanie wymiany informacji podatkowych już od lat 70. XX w. stanowiło również przedmiot zainteresowania instytucji UE. Chociaż pobór podatków należy do kompetencji państw członkowskich, oszustwa i uchylanie się od opodatkowania to problemy, które były przedmiotem prac na szczeblu wspólnotowym. W wielu obszarach regulacje unijne już przed 2014 r. wyprzedzały rozwiązania proponowane przez OECD i Światowe Forum Przejrzystości i Wymiany Informacji do Celów Podatkowych. Należy w tym miejscu wymienić m.in. dyrektywę Rady z dnia 19 grudnia 1977 r. dotyczącą wzajemnej pomocy właściwych władz Państw Członkowskich w dziedzinie podatków bezpośrednich (77/799/EWG)⁷.

Przyspieszenie regulacyjne nastąpiło w drugiej dekadzie XXI w. Od 2011 r. wdrożono szereg inicjatyw umożliwiających państwom członkowskim pozyskiwanie w różny sposób informacji podatkowych z innych jurysdykcji. Kamień milowy stanowiło przyjęcie dyrektywy 2011/16/UE. Przewidziano w niej obowiązkową automatyczną wymianę informacji między państwami członkowskimi w zakresie niektórych kategorii dochodu i kapitału, głównie o charakterze niefinansowym, posiadanego przez podatników w państwach członkowskich innych niż państwo ich rezydencji. Od czasu jej przyjęcia dyrektywa ta była zmieniana i rozszerzana sześciokrotnie w celu: uwzględnienia informacji na temat rachunków finansowych (DAC 2)⁸, interpretacji prawa podatkowego i uprzednich porozumień cenowych (DAC 3)⁹, sprawozdań z podziałem na poszczególne kraje (DAC 4)¹⁰, beneficjentów rzeczywistych (DAC 5)¹¹, podlegających zgłoszeniu uzgodnień transgranicznych (DAC 6)¹² i platform cyfrowych (DAC 7)¹³.

Niemniej rynek finansowy cały czas ewoluuje i powstają nowe instrumenty. Żadna z ww. dyrektyw nie włączała do wymiany informacji na temat walut kryptograficznych. Ze względu na specyfikę tych aktywów trudno jest zidentyfikować ich właścicieli. Jedynie część platform i pośredników przeprowadza weryfikację, która w pewnym zakresie może pomóc w ujawnieniu podmiotów wymieniających aktywa. Oczywiście w sytuacji, gdy po sprzedaży środki finansowe wracają do systemu bankowego, możliwe jest określenie stanu posiadania. Jeśli natomiast właściciel sprzedaje kryptowaluty i kupuje za to dobra materialne, to tego typu operacje są trudne do zidentyfikowania dla organów administracji skarbowej¹⁴.

Całkowita wartość rynku kryptowalut jest trudna do jednoznacznego ustalenia, przede wszystkim z uwagi na niestabilną wycenę. Przykładowo w dniu 10 stycznia 2018 r. wszystkie kryptowaluty w skali globalnej osiągnęły kapitalizację 828 mld dolarów. Wśród ich właścicieli zapanowała wówczas euforia. Pojawiły się nawet argumenty, że gdyby posiadacze aktywów zdecydowali się stworzyć własne państwo, byłaby

to 19. gospodarka na świecie. Tymczasem zaledwie 3 tygodnie później łączna wartość rynkowa wszystkich kryptowalut spadła o ponad 50% – do prawie 360 mld dolarów. Z kolei 6 miesięcy później wartość obniżyła się o kolejne 35% do 236 mld, a w grudniu 2018 r. do około 100 mld dolarów¹⁵. Powyższe dane wskazują na dużą zmienność wyceny oraz wciąż stosunkowo niewielki udział walut kryptograficznych w stosunku do tradycyjnego pieniądza. Równocześnie jednak zwolennicy kryptowalut podkreślają rosnącą dynamikę rynku. Wyliczenia organizacji Facts and Factors pokazują sześciokrotny wzrost jego wartości do 2026 r. w porównaniu z rokiem 2019¹⁶. Z kolei zgodnie z szacunkami, na których opiera się Parlament Europejski, w 2020 r. istniało 5600 różnych rodzajów kryptowalut o globalnej wartości 250 mld euro¹⁷.

Abstrahując od faktycznej wartości walut kryptograficznych, nie ulega wątpliwości, że ze względu na swój cyfrowy charakter są one predestynowane do operacji transgranicznych. W związku z tym stosunkowo łatwo mogą być wykorzystywane do optymalizacji podatkowej, ponieważ dzięki inwestowaniu środków w kryptoaktywa można utajnić faktyczną wartość posiadanego majątku. Dodatkowo brak jasnych ram opodatkowania takich aktywów napędza ryzyko nieuczciwej konkurencji między różnymi jurysdykcjami podatkowymi. Prawdziwym problemem jest to, że państwa członkowskie UE stosują różne zasady w odniesieniu do płacenia podatków lub ujawniania własności z tytułu kryptowalut lub w ogóle nie stosują żadnych zasad w tej sferze. Skutkuje to ryzykiem niedoszacowania dochodu podlegającego opodatkowaniu, co prowadzi do zmniejszenia zysków fiskalnych. Z jednej strony są bowiem w UE państwa (m.in. Austria, Niemcy), które wprowadziły najdalej idące regulacje rynku kryptowalut¹⁸. Z drugiej strony cała grupa państw w ogóle nie rozpoczęła prac w tym zakresie. W jeszcze innych w ograniczonym stopniu jest opodatkowane uzyskiwanie przychodów z obrotu kryptowalutami. Brak zharmonizowanego stanowiska skutkuje ryzykiem zaniżenia wartości osiągniętego zysku, co prowadzi do utraty potencjalnych dochodów podatkowych.

3. POCZĄTEK PRAC NAD DAC 8

Instytucje wspólnotowe zaniepokojone brakiem przejrzystości i ryzykiem prania pieniędzy postanowiły podjąć bardziej zdecydowane działania. Zgodnie z przedstawianą argumentacją oszustwa i uchylanie się od opodatkowania to utrata pieniędzy, które mogłyby zostać wykorzystane w innych obszarach, np. opiece zdrowotnej czy edukacji. W przypadku kryptowalut i pieniądza elektronicznego kluczowy jest brak obowiązku raportowania przez pośredników finansowych danych ich klientów do organów administracji skarbowej. Zwrócił na to uwagę m.in. Europejski Trybunał Obrachunkowy (ETO), który podkreślił, że jeżeli podatnik przechowuje środki w postaci elektronicznych kryptowalut, to platforma lub inny dostawca usług elektronicznych, zarządzający portfelem klientów, nie ma obowiązku zgłaszania sald, kwot i osiągniętych zysków. Z tego względu środki przechowywane w postaci instrumentów elektronicznych pozostają w dużej części nieopodatkowane¹⁹.

KE problem ten po raz pierwszy wyraźnie zaakcentowała w dniu 15 lipca 2020 r. w komunikacie do Parlamentu Europejskiego i Rady – Plan działania na rzecz sprawiedliwego

i prostego opodatkowania wspierającego odbudowę gospodarczą²⁰. W dokumencie wskazano na potrzebę rozszerzenia zakresu stosowania dyrektywy 2011/16/UE i uwzględnienie w jej ramach kryptoaktywów. Zgodnie z przedstawioną argumentacją pojawienie się alternatywnych środków płatności i inwestycji grozi podważeniem postępów poczynionych we wcześniejszych latach w zakresie przejrzystości podatkowej i stwarza znaczne ryzyko uchylania się od opodatkowania. Kryptowaluty i pieniądze elektroniczne powodują problemy z klasyfikacją i komplikacje w sferze zgodności podatkowej z uwagi na brak definicji, scentralizowanej kontroli, ich pseudo-anonimowość i trudności z wyceną. Rynek nie korzysta z usług zaufanych pośredników finansowych, takich jak banki, od których administracje skarbowe mogłyby otrzymywać potrzebne informacje. Wcześniejsze dyrektywy o współpracy administracyjnej nie przewidywały obowiązku zgłaszania kryptowalut. W konsekwencji zakres automatycznej wymiany informacji finansowych, realizowanej na podstawie poprzednich dyrektyw, powinien zostać rozszerzony. KE zobowiązała się do zaktualizowania dyrektywy do końca 2021 r.²¹

W styczniu 2021 r. Departament Podatków i Unii Celnej Komisji Europejskiej zaprezentował intencje i wyzwania związane z przyjęciem nowej dyrektywy DAC 8. Priorytetowym celem miało być ograniczenie ryzyka, że kryptowaluty i pieniądze elektroniczne podważą postępy w zakresie przejrzystości podatkowej i będą stwarzać w przyszłości znaczne ryzyko uchylania się od opodatkowania. Jak podkreślono, największe trudności będzie stanowiło prawidłowe określenie w przyszłej dyrektywie definicji kryptowaluty. Związane jest to z koniecznością uwzględnienia wszystkich istniejących aktyw kryptograficznych oraz tych, które mogą powstać w przyszłości, dlatego definicja musi być abstrakcyjna i jednocześnie wystarczająco otwarta. Druga kwestia budząca wątpliwość to ustanowienie odpowiedniego systemu sprawozdawczego. W przypadku tradycyjnego pieniądza instytucje finansowe raportują zbiorczo transakcje do organów administracji skarbowych. Dla instrumentów elektronicznych sugerowano wprowadzenie szczegółowego raportowania po każdej transakcji, ponieważ umożliwiłoby to bardziej szczegółową analizę. Z tych powodów ostateczny tekst regulacji miał zostać wypracowany wspólnie z zainteresowanymi podmiotami działającymi na rynku kryptowalut²².

Prace zapoczątkowane przez KE spotkały się z aprobatą Parlamentu Europejskiego. W rezolucji Parlamentu z dnia 16 września 2021 r. wskazano, że zacieśnienie współpracy między krajowymi administracjami podatkowymi oraz przyjęcie jasnej definicji kryptoaktywów pomogłoby w promowaniu sprawiedliwego opodatkowania. W związku z tym należy rozszerzyć współpracę administracyjną na podstawie zasad pomocniczości i proporcjonalności. Za przyjęciem rezolucji zagłosowało 561 parlamentarzystów, a przeciw było tylko 12²³.

4. KONSULTACJE PUBLICZNE

Deklarowana konieczność wypracowania zapisów dyrektywy w porozumieniu z podmiotami działającymi na rynku kryptowalut znalazła odzwierciedlenie w przyjętym planie działań. Jego pierwszy etap, trwający od dnia 23 listopada do dnia 20 grudnia 2020 r., obejmował możliwość nadesłania w formie pisemnej opinii na temat kształtu przyszłej dyrekty-

wy. W kolejnym kroku – od dnia 10 marca do dnia 2 czerwca 2021 r. – odbyły się konsultacje publiczne, w których swoje uwagi mogły zgłosić platformy i giełdy kryptoaktywów, firmy konsultingowe, stowarzyszenia handlowe, biznesowe, środowiska akademickie i ograny publiczne państw członkowskich. Ustalenia z obu części miały stanowić fundament zapisów nowej dyrektywy DAC 8.

Należy podkreślić, że korzystanie z konsultacji publicznych ujawnia rosnącą świadomość ustawodawców i organów regulacyjnych co do konieczności współpracy, aby przygotować odpowiedni i możliwy do wykonania poziom regulacji, który nie będzie martwym prawem. Istotnym celem konsultacji było również mapowanie interesariuszy, aby dokładnie zrozumieć, jakiego rodzaju działania zostały wcześniej zaimplementowane i w jaki sposób państwa członkowskie kwalifikują kryptowaluty. W ich trakcie zgromadzono informacje operacyjne – przede wszystkim na temat rodzajów dystrybucji usług dotyczących kryptowalut, miejsca ich rejestracji lub licencjonowania oraz rezydencji podatkowej dostawców.

Większość instytucji, która wzięła udział w konsultacjach, wypowiedziała się umiarkowanie pozytywnie o planowanych zmianach. Deutscher Steuerberaterverband e.V. (Niemieckie Stowarzyszenie Doradców Podatkowych) wskazywał, że obecnie pozyskiwanie informacji do dokumentacji dla celów podatkowych wymaga żmudnej i podatnej na błędy rekonstrukcji poszczególnych transakcji handlowych, dlatego proces należy uprościć. Z tego powodu platformy kryptowalut powinny być zobowiązane do wystawienia odpowiedniego zaświadczenia, które następnie będzie wykorzystywane przez organy podatkowe²⁴.

Z kolei przedstawiciele spółki Coinbase, obsługującej platformę wymiany kryptowalut, wyrazili pogląd, że nadmierne obciążenia związane z przestrzeganiem przepisów mogą zahamować rozwój rynku w państwach członkowskich. Powołali się przy tym na dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/843 z dnia 30 maja 2018 r. zmieniającą dyrektywę (UE) 2015/849 w sprawie zapobiegania wykorzystaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu oraz zmieniającą dyrektywy 2009/138/WE i 2013/36/UE²⁵. Wpłynęła ona negatywnie na branżę, ponieważ konieczność wdrożenia nowych metod raportowania okazała się zbyt kosztowna dla prywatnych przedsiębiorstw. W konsekwencji np. w Holandii, która narzuciła ścisłą interpretację zasad dyrektywy, prawie połowa firm kryptograficznych zawiesiła lub zakończyła działalność, co doprowadziło do utraty miejsc pracy. Inne przedsiębiorstwa zdecydowały się przenieść swoje siedziby do jurysdykcji poza UE i stamtąd obsługują klientów. Zdaniem Coinbase zbyt szczegółowy poziom regulacji spowoduje jedynie nadmiarową biurokrację²⁶.

Właśnie negatywne uwagi na temat wprowadzenia dodatkowych obowiązków sprawozdawczych dla dostawców powtarzały się najczęściej. Ponadto podkreślano, że wymogi raportowe mogą prowadzić do znacznych obciążeń administracyjnych po stronie organów podatkowych państw członkowskich²⁷.

Po zakończeniu konsultacji społecznych spodziewano się przygotowania i ogłoszenia dyrektywy. Data wejścia w życie nowych przepisów była jednak kilkakrotnie przesuwana. W

styczniu 2021 r. opublikowanie DAC 8 zapowiadano na trzeci kwartał 2021 r. W czerwcu 2021 r. KE informowała, że prace nad dokumentem zakończą się w ciągu 12-18 miesięcy. W lipcu 2022 r. ogłoszono, że zgodnie z wewnętrznym planem DAC 8 zostanie opublikowana w dniu 16 listopada 2022 r.²⁸

Pomimo że szczegółowy projekt regulacji nie został jeszcze przedstawiony, to na podstawie poprzednich dyrektywy DAC oraz nieoficjalnych przekazów płynących z KE można domniemywać, jak będzie wyglądała wymiana informacji. Nadrzędnym celem będzie zapewnienie administracjom podatkowym informacji umożliwiających identyfikację podatników, którzy aktywnie inwestują w kryptowaluty i pieniądze elektroniczne. W związku z tym operacyjne wykonywanie podstawowych czynności zostanie przeniesione na pośredników finansowych, dostawców i właścicieli giełd kryptowalut. Ich zadaniem będzie ustalenie szczegółowych danych osobowych i rezydencji podatkowej klientów. W dalszej kolejności umożliwi to ocenę, gdzie powinno się znajdować centrum interesów osobistych właściciela kryptowaluty i gdzie powinien płacić podatki od osiągniętego dochodu. Informacje na temat właścicieli i wartości zgromadzonych kryptoaktywów będą przekazywane do krajowych organów administracji skarbowej. W sytuacji identyfikacji podmiotu z zagraniczną rezydencją podatkową jego dane będą mogły zostać przesłane do odpowiedniego organu skarbowego w innym państwie członkowskim.

Całość prac ma zostać zrealizowana spójnie z innymi regulacjami na szczeblu UE, takimi jak strategia finansów cyfrowych przyjęta w dniu 24 września 2020 r. czy działania w obszarze przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu²⁹. W konsekwencji będzie to oznaczać szereg dodatkowych wymogów regulacyjnych dla pośredników w obrocie kryptowalutami w zakresie KYC (ang. *know your customer*). Podstawowe niewiadome to szczegółowy zakres danych, które koniecznie trzeba będzie pozyskać od klientów, oraz sankcje za brak implementacji przepisów.

5. IDENTYFIKACJA PODATNIKA A ANONIMOWOŚĆ KRYPTOWALUT

Konsekwencją wejścia w życie DAC 8 może być zakończenie ery, kiedy właściciele portfeli kryptograficznych byli anonimowi. Powszechnie przyjmuje się, że rzeczywista tożsamość osób, które wykonują transakcje kryptowalutami, jest tajna. Jedną z głównych idei rozwoju technologii *blockchain* jest bowiem udostępnienie łatwych, szybkich, bezpiecznych, a przede wszystkim anonimowych transakcji. Elementy systemu, takie jak adresy oraz prywatne i publiczne klucze, są zapisywane w ciągach tekstowych i w przeciwieństwie do środków ulokowanych w bankach nie prowadzą bezpośrednio do żadnej osoby lub instytucji, a przynajmniej nie można ich od razu zidentyfikować. Są to argumenty przedstawiane przez właścicieli i dostawców kryptoaktywów w kontekście trudności ze stworzeniem systemu umożliwiającego wymianę danych na potrzeby podatkowe.

W rzeczywistości jednak sieć *blockchain* przechowuje informacje o wszystkich transakcjach. Możliwe jest sprawdzenie, z jakiego adresu przetransferowano konkretną sumę środków. Jeżeli klient korzysta z publicznego systemu roz-

proszonego rejestru, przeglądanie operacji jest możliwe przez innych użytkowników. Jeżeli natomiast rejestr ma charakter prywatny, dane mogą zostać zweryfikowane przez dostawców lub wyspecjalizowane przedsiębiorstwa.

Wymiar sprawiedliwości w USA przy pomocy specjalistycznych firm kilkakrotnie wykazał wysoką skuteczność w analizie cyfrowego rozproszonego rejestru, a następnie znalezieniu konkretnej osoby, która przeprowadziła nielegalne transakcje. W praktyce oznacza to, że przy użyciu sprofilowanego oprogramowania jest możliwe wyśledzenie transakcji zawieranych przez innych użytkowników. W związku z powyższym nie można mówić o pełnej anonimowości.

Niemniej te spostrzeżenia dotyczą przede wszystkim najpopularniejszych kryptowalut, takich jak bitcoin. Wraz z rozwojem technologii zaczęły się pojawiać nowe projekty mające gwarantować wyższy poziom prywatności. Inicjatywy wykorzystujące tzw. mikser danych dają możliwość mieszania różnych operacji i deponowania środków na nowych adresach. Ponadto czasami dzieli się środki na mniejsze kwoty, w czego efekcie są one prezentowane jako niezwiązane ze sobą transakcje, wędrujące na wiele adresów. Po zakończeniu procesu miksowania ustalenie oryginalnego pochodzenia i przynależności konkretnej kryptowaluty staje się mocno utrudnione³⁰.

Korzystanie z tego typu rozwiązań technicznych stwarza problemy z ustaleniem tożsamości osoby uzyskującej dochody. Trudno wyobrazić sobie sytuację, w której organy administracji skarbowych w krajach członkowskich miałyby powszechnie korzystać z usług wyspecjalizowanych firm informatycznych. Spowodowałoby to istotny wzrost kosztów weryfikowania nadużyć, co czyniłoby proces wątpliwym od strony finansowej. Należy pamiętać, że taka analiza musiałaby obejmować miliony transakcji i właścicieli poszczególnych portfeli. W konsekwencji instytucje wspólnotowe proponują inną metodę pozyskania niezbędnych danych. Ma to zostać zrealizowane w ramach istniejących i planowanych regulacji w obszarze przeciwdziałania praniu pieniędzy.

W lipcu 2021 r. zaprezentowano propozycję nowych przepisów przeciwdziałających praniu pieniędzy (ang. *anti-money laundering* – AML). Zgodnie z nimi zostanie stworzony centralny organ zwany EU AML Authority (AMLA). Komisarz ds. Stabilności Finansowej, Usług Finansowych i Unii Rynków Kapitałowych Mairead McGuinness stwierdziła, że system *blockchain* to jeden z najgroźniejszych sposobów prania pieniędzy. W związku z tym zapowiedziała, że korzystanie z anonimowych portfeli kryptograficznych będzie zakazane, i zapewniła, że będzie możliwe prześledzenie transferów kryptowalut i blokowanie podejrzanych transakcji. Zgodnie z propozycjami to przedsiębiorstwa przetwarzające transakcje będą musiały rejestrować informacje o klientach.

Znowelizowane przepisy mają wejść w życie nie później niż do końca 2024 r.³¹ W rezultacie nowe regulacje AML wymuszą na dostawcach i operatorach rynku kryptowalut rozpoczęcie zbierania danych na temat swoich klientów. Te z kolei w przyszłości będą również wykorzystane w procesie wymiany informacji w celach podatkowych. Niemniej proponowane rozwiązania na pewno nie pozwolą na identyfikację wszystkich podatników. Przepisy będą miały zastosowanie tylko do operacji wykonywanych z pośrednictwem platformy

internetowej, znaczna część przelewów jest natomiast realizowana indywidualnie pomiędzy właścicielami aktywów.

6. DAC 8 – ZAGROŻENIA I WĄTPLIWOŚCI

Kwestia ustalenia danych osobowych właścicieli aktywów jest oczywiście kluczowa dla skutecznego weryfikowania osób fizycznych i prawnych uchylających się od opodatkowania. Nie jest to jednak jedyne zagrożenie mogące wpłynąć na efektywność procesu. Wymiana informacji finansowych w celach podatkowych jest już wykonywana od blisko 10 lat na podstawie poprzednich dyrektyw DAC. Sposób jej realizacji budzi jednak wiele zastrzeżeń, które zostały syntetycznie przedstawione w raporcie ETO pt. *Wymiana informacji podatkowych w UE – solidne podstawy, niedociągnięcia we wdrażaniu*³². Zdaniem ETO organy administracji skarbowych państw członkowskich gromadzą dane pochodzące od podmiotów zobligowanych do ich dostarczania, ale występują niedociągnięcia związane z ich poprawnością i kompletnością. Brakuje np. numeru identyfikacji podatkowej (ang. *Taxpayer Identification Number – TIN*), na podstawie którego można powiązać konkretnego podatnika z informacjami dostarczonymi przez instytucje finansowe. Chociaż sama wymiana odbywa się w przeważającej większości w terminie, to jakość danych jest niska i nie są one kompletne. Wynika to z braku należytej staranności po stronie instytucji finansowych³³. Podobnie może być po implementacji DAC 8 w przypadku operatorów platform cyfrowych, na których jest prowadzony handel kryptowalutami. Trudno sobie wyobrazić, aby potrafili oni skuteczniej pozyskać potrzebne dane niż instytucje finansowe posiadające w tym obszarze większe doświadczenie. W związku z tym jakość informacji otrzymywanych przez organy administracji skarbowych może nie być wystarczająca, aby skutecznie identyfikować nieuczciwych podatników.

Kolejna słabość prowadzonej obecnie wymiany informacji finansowych to praktyczne zastosowanie uzyskanych informacji. Nawet jeśli jakość danych jest odpowiednia, organy państw członkowskich tylko w ograniczonym stopniu potrafią je wykorzystać³⁴. Administracje skarbowe otrzymują miliony rekordów, w odniesieniu do których nie są prowadzone żadne działania weryfikacyjne. Powodem jest brak odpowiednich narzędzi informatycznych i kadrowych. Nie inaczej sytuacja zapewne będzie się kształtować w przypadku kryptowalut, które charakteryzują się większą transgranicznością niż tradycyjny pieniądz. Zgodnie z szacunkami z początku 2022 r. tylko sieć bitcoina rozliczała każdego dnia około 300 tys. transakcji, czyli 110 mln w skali roku³⁵. Oznacza to kolejne miliony raportowanych transakcji, nawet przy założeniu, że tylko niewielka ich liczba jest wykonywana przez obywateli państw członkowskich UE. Zostaną one przekazane do krajowych organów administracji skarbowych, które niekoniecznie będą w stanie je wykorzystać, biorąc pod uwagę problemy z weryfikacją transakcji stricte finansowych.

Komplikacje może powodować również aktualność przesyłanych danych. Ponieważ okres sprawozdawczy wynosi rok, często są przekazywane nieaktualne informacje finansowe, gdyż właściciel rachunku zdążył środki już zainwestować w inne aktywa lub wytransferować³⁶. Bardzo prawdopodobne jest występowanie zbliżonej sytuacji po wdrożeniu DAC 8. Spekulacyjne zachowania wielu inwestorów, którzy oczekują

szybkich i wysokich zysków, powodują wykonywanie setek tysięcy tzw. szybkich transakcji. Pojawia się więc ryzyko, że nawet jeśli pośrednicy dostarczyliby rzeczywiste dane do organów administracji skarbowej, to zanim trafią one do kraju rezydenta, nie będą odzwierciedlały faktycznego salda rachunku.

Ponadto, jak pokazała praktyka stosowania poprzednich dyrektyw DAC, poszczególne państwa członkowskie nie przykładają należytej uwagi do oceny i badania efektywności wymiany informacji. Brakuje przede wszystkim wdrożonych wskaźników mierzenia skuteczności. Tylko 20% członków UE prowadzi kontrolę jakości danych. Podobne zagrożenia pojawiają się zapewne po wdrożeniu DAC 8. Niektóre państwa będą bardziej zainteresowane wymianą informacji z uwagi na rozwinięte wewnętrzne przepisy regulujące obszar kryptowalut. Inne mogą wdrożyć regulacje do własnych porządków prawnych, ale bez uwzględnienia zasad należytej staranności. W ich przekonaniu implementacja sztywnych wskaźników mogłaby doprowadzić do kolejnych obciążeń biurokratycznych, odpływu kapitału i niekoniecznie mieć pozytywny wpływ na wzrost dochodów podatkowych. Panuje bowiem powszechne przekonanie, że transgraniczny rynek kryptowalut tak szybko się zmienia, że przestępcy podatkowi w dalszym ciągu będą mogli omijać wymogi sprawozdawcze. Jeśli nawet po wdrożeniu DAC 8 w krajach UE wymiana informacji nie będzie budzić zastrzeżeń, to właściciele kryptowalut będą mogli wytransferować środki na platformy zarejestrowane w państwach, które w tego typu porozumieniach nie uczestniczą.

7. PODSUMOWANIE

Nie ulega wątpliwości, że zapobieganie przestępstwom podatkowym wymusza poszukiwanie nowych rozwiązań opartych na współpracy organów administracji skarbowej różnych państw. Celem tego typu inicjatyw jest zapewnienie uczciwego i skutecznego opodatkowania w obrębie jednolitego rynku i pobór wszystkich podatków w miejscu, w którym są należne. W tym właśnie kontekście należy umiejscowić podjęte przez KE działania względem rozwijającego się rynku kryptowalut. Pomimo słuszych powodów podjęcia tematu na forum instytucji UE – w praktyce trudno wypracować rozwiązania skutkujące radykalnym obniżeniem liczby nieuczciwych działań z wykorzystaniem kryptoaktywów. Wśród możliwych pozytywnych efektów należy wskazać na pierwszym miejscu funkcję prewencyjną. Przyjęcie DAC 8 będzie oznaczało wysłanie sygnału ostrzegawczego do posiadaczy kryptowalut, którzy planują niedozwoloną optymalizację podatkową, w celu zniechęcenia ich do takich działań.

Niemniej jeszcze przed opublikowaniem ostatecznej wersji dyrektywy DAC 8 trzeba podkreślić, że istnieje wiele zagrożeń dla jej użyteczności.

Sceptycznie należy ocenić możliwości pozyskiwania danych właścicieli kryptowalut przez organy administracji skarbowych. Użytkownicy aktywów kryptograficznych stanowią środowisko osób odrzucających tradycyjne schematy kontroli ze strony państwa. Z tego powodu lokują środki właśnie w nowe formy inwestycyjne, a nie w tradycyjne instrumenty finansowe. W ich przekonaniu anonimowość jest immanentną cechą „nowego pieniądza” i każda próba zmiany tego stanu rzeczy będzie skutkowałą poszukiwaniem alternatywnych

rozwiązań. Łatwo wyobrazić sobie sytuację, że po przyjęciu dyrektywy środki będą transferowane do jurysdykcji, gdzie pośrednicy i właściciele platform cyfrowych nie mają obowiązku sprawozdawczego. Z kolei nałożenie dodatkowych obciążeń biurokratycznych na europejskie przedsiębiorstwa zajmujące się kryptowalutami może doprowadzić do przeniesienia działalności poza obszar UE.

Istotna jest również kwestia wykorzystania otrzymanych danych przez krajowe administracje skarbowe. Jak pokazała praktyka poprzednich dyrektyw DAC, występują w tym obszarze problemy spowodowane jakością danych i możliwością ich dopasowania do konkretnego podatnika.

Nie należy oczywiście w całości negować proponowanych rozwiązań. Praktyczne działanie dyrektywy od razu pewnie nie przyniesie wymiernych rezultatów i konieczne będą jej kolejne nowelizacje w przyszłości. W związku z tym DAC 8 należy postrzegać jako pierwszy etap, który nawet jeśli nie spowoduje natychmiastowych wzrostów dochodów podatkowych, to będzie stanowić przyczynek do rozwoju wspólnotowych regulacji w obszarze kryptowalut.

Przypisy

- ¹ DAC – Directive on Administrative Cooperation (dyrektywa w sprawie współpracy administracyjnej).
- ² Dyrektywa Rady 2011/16/UE z dnia 15 lutego 2011 r. w sprawie współpracy administracyjnej w dziedzinie opodatkowania i uchylająca dyrektywę 77/799/EWG, Dz. Urz. UE L 64 z 11.03.2011, s. 1, ze zm., dalej: dyrektywa Rady 2011/16/UE.
- ³ Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Skuteczne i skoordynowane środki UE mające na celu zwalczanie oszustw podatkowych, unikania opodatkowania, prania pieniędzy i rajów podatkowych”, 2020/C 429/02, Dz. Urz. UE C 429 z 11.12.2020, s. 6.
- ⁴ Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie przestępstw finansowych, uchylania się od opodatkowania i unikania opodatkowania (2018/2121(INI)), 2021/C 108/02, Dz. Urz. UE C 108 z 26.03.2021, s. 8.
- ⁵ OECD – Organisation for Economic Co-operation and Development.
- ⁶ Zob. więcej: OECD, *Public consultation document. Crypto-Asset Reporting Framework and Amendments to the Common Reporting Standard*, Paris 2022, passim, <https://www.oecd.org/tax/exchange-of-tax-information/public-consultation-document-crypto-asset-reporting-framework-and-amendments-to-the-common-reporting-standard.pdf>, dostęp: 25.07.2022.
- ⁷ Dz. Urz. WE L 336 z 27.12.1977, s. 15, Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 9, t. 1, s. 63.
- ⁸ Dyrektywa Rady 2014/107/UE z dnia 9 grudnia 2014 r. zmieniająca dyrektywę 2011/16/UE w zakresie obowiązkowej automatycznej wymiany informacji w dziedzinie opodatkowania, Dz. Urz. UE L 359 z 16.12.2014, s. 1.
- ⁹ Dyrektywa Rady (UE) 2015/2376 z dnia 8 grudnia 2015 r. zmieniająca dyrektywę 2011/16/UE w zakresie obowiązkowej automatycznej wymiany informacji w dziedzinie opodatkowania, Dz. Urz. UE L 332 z 18.12.2015, s. 1.
- ¹⁰ Dyrektywa Rady (UE) 2016/881 z dnia 25 maja 2016 r. zmieniająca dyrektywę 2011/16/UE w zakresie obowiązkowej automatycznej wymiany informacji w dziedzinie opodatkowania, Dz. Urz. UE L 146 z 3.06.2016, s. 8.
- ¹¹ Dyrektywa Rady (UE) 2016/2258 z dnia 6 grudnia 2016 r. zmieniająca dyrektywę 2011/16/UE w odniesieniu do dostępu organów podatkowych do informacji dotyczących przeciwdziałania praniu pieniędzy, Dz. Urz. UE L 342 z 16.12.2016, s. 1.
- ¹² Dyrektywa Rady (UE) 2018/822 z dnia 25 maja 2018 r. zmieniająca dyrektywę 2011/16/UE w zakresie obowiązkowej automatycznej wymiany informacji w dziedzinie opodatkowania w odniesieniu do podlegających zgłoszeniu uzgodnień transgranicznych, Dz. Urz. UE L 139 z 5.06.2018, s. 1.
- ¹³ Dyrektywa Rady (UE) 2021/514 z dnia 22 marca 2021 r. zmieniająca dyrektywę 2011/16/UE w sprawie współpracy administracyjnej w dziedzinie opodatkowania, Dz. Urz. UE L 104 z 25.03.2021, s. 1. Zob. też: C.G. Chukwudumogu, *The Regulation of Tax Competition: Rethinking „Harmful” Tax Competition in a Global Context*, Cheltenham 2021, s. 17-20.
- ¹⁴ OECD, *CFE Tax Top 5. Key News of the Week. OECD to Introduce Cryptocurrency Reporting by End 2021*, Brussels, 10 May 2021, s. 1-2, <https://kidp.pl/files/user/CFE%27s%20Tax%20Top%205%2010.05.2021.pdf>, dostęp: 21.07.2022.
- ¹⁵ R.M. Bratspies, *Cryptocurrencies and the Myth of the Trustless Transaction*, „Michigan Technology Law Review” 2018, vol. 25, issue 1, s. 17-18.
- ¹⁶ A. Beldowicz, *Bitcoin. Jedna transakcja truje tyle, co cała rodzina przez 3 tygodnie*, „Rzeczpospolita”, 19.01.2022, <https://klimat.rp.pl/emisje/art19305201-bitcoin-jedna-transakcja-truje-tyle-co-cala-rodzina-przez-3-tygodnie>, dostęp: 24.07.2022.
- ¹⁷ European Parliament, *Cryptocurrency dangers and the benefits of EU legislation*, 1.04.2022, <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/economy/20220324STO26154/cryptocurrency-dangers-and-the-benefits-of-eu-legislation>, dostęp: 24.07.2022.
- ¹⁸ KPMG, *Germany – Circular Indicates Opinion of Tax Administration on Taxing Crypto-Assets*, 21.06.2022, <https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2022/06/flash-alert-2022-123.html>, dostęp: 24.07.2022.
- ¹⁹ Europejski Trybunał Obrachunkowy, *Sprawozdanie specjalne 03/2021. Wymiana informacji podatkowych w UE – solidne podstawy, niedociągnięcia we wdrażaniu*, Bruksela 2021, https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_03/SR_Exchange_tax_inform_PL, s. 20, dostęp: 25.07.2022.
- ²⁰ Komisja Europejska, *Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady – Plan działania na rzecz sprawiedliwego i prostego opodatkowania wspierającego odbudowę gospodarczą*, Bruksela 15.07.2020, COM (2020) 312 final, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:e8467e73-c74b-11ea-adf7-01aa75ed71a1.0012.02/DOC_1&format=PDF, dostęp: 25.07.2022.
- ²¹ Tamże, s. 14.
- ²² European Commission, DG Taxation and Customs Union, *Platform for tax good governance. 11 January 2021. DAC8: Objectives and options for achieving them*, https://taxation-customs.ec.europa.eu/system/files/2021-01/dac8_presentation.pdf, s. 8-17, dostęp: 17.09.2022.
- ²³ Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 16 września 2021 r. w sprawie wdrożenia wymogów UE dotyczących wymiany informacji podatkowych: postępy, wyciągnięte wnioski i przeszkody do pokonania (2020/2046(INI)), 2022/C 117/13, Dz. Urz. UE C 117 z 11.03.2022, s. 120.
- ²⁴ Opinia nr F1363626 wysłana przez Deutscher Steuerberaterverband e.V. w ramach inicjatywy: Oszustwa podatkowe i uchylanie się od opodatkowania – wzmocnienie zasad współpracy administracyjnej i rozszerzenie zakresu wymiany informacji, 21 grudnia 2020, <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12632-Oszustwa-podatkowe-i-uchylanie-sie-od-opodatkowania-wzmocnienie-zasad-wspolpracy-administracyjnej-i-rozszerzenie-zakresu-wymiany-informacji/F1363626> (wer. niem.), dostęp: 27.07.2022.
- ²⁵ Dz. Urz. UE L 156 z 19.06.2018, s. 43.
- ²⁶ Opinia nr F1361325 wysłana przez Coinbase w ramach inicjatywy: Oszustwa podatkowe i uchylanie się od opodatkowania – wzmocnienie zasad współpracy administracyjnej i rozszerzenie zakresu wymiany informacji, 20 grudnia 2020, <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12632-Oszustwa-podatkowe-i-uchylanie-sie-od-opodatkowania-wzmocnienie-zasad-wspolpracy-administracyjnej-i-rozszerzenie-zakresu-wymiany-informacji/F1361325> (wer. ang.), dostęp: 27.07.2022.
- ²⁷ R. Calleja, *DAC8: Creating a clearer picture around cryptocurrencies*, 19 November 2021, <https://www.tmf-group.com/en/news-insights/articles/2021/october/dac8-creating-a-clearer-picture-around-cryptocurrencies/>, dostęp: 25.07.2022.
- ²⁸ J. Barros, *VAT in the digital age and DAC 8 scheduled for November*, w: „Tax Policy Update”, July 2022, https://www.accountancyeurope.eu/tax/tax-policy-220708/?mc_cid=fc80d835ff&mc_eid=ceb0344f84, dostęp: 27.07.2022.
- ²⁹ O.R. Hoor, M. Bentley, *Crypto Assets are Focus of Upcoming Exchange of Information—DAC8*, March 15, 2021, <https://news.bloombergtax.com/daily-tax-report-international/crypto-assets-are-focus-of-upcoming-exchange-of-information-dac8>, dostęp: 27.07.2022.
- ³⁰ H.B. Hazar, *Anonymity in Cryptocurrencies*, „Eurasian Economic Perspectives” 2020, vol. 14/1, s. 171-178.

- ³¹ European Commission, *Beating financial crime: Commission overhauls anti-money laundering and countering the financing of terrorism rules*, Brussels, 20 July 2021, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_21_3690, dostęp: 27.07.2022.
- ³² Europejski Trybunał Obrachunkowy, dok. cyt.
- ³³ Tamże, s. 29.
- ³⁴ Tamże, s. 33.
- ³⁵ M. Kosior, *Czy przez kopanie kryptowalut płacimy dziś wszyscy więcej za energię?*, 1 lutego 2022, <https://bithub.pl/kryptowaluty/bitcoin/ile-energii-elektrycznej-zuzywa-bitcoin/>, dostęp: 27.07.2022.
- ³⁶ Europejski Trybunał Obrachunkowy, dok. cyt., s. 25-29.

Bibliografia

Literatura

- Bratspies R.M., *Cryptocurrencies and the Myth of the Trustless Transaction*, „Michigan Technology Law Review” 2018, vol. 25, issue 1.
- Chukwudumogu C.G., *The Regulation of Tax Competition: Rethinking „Harmful” Tax Competition in a Global Context*, Cheltenham 2021.
- Hazar H.B., *Anonymity in Cryptocurrencies*, „Eurasian Economic Perspectives” 2020, vol. 14/1.

Źródła internetowe

- Barros J., *VAT in the digital age and DAC 8 scheduled for November*, w: „Tax Policy Update”, July 2022, https://www.accountancyeurope.eu/tax/tax-policy-220708/?mc_cid=fc80d835ff&mc_eid=ceb0344f84, dostęp: 27.07.2022.
- Beldowicz A., *Bitcoin. Jedna transakcja truje tyle, co cała rodzina przez 3 tygodnie*, „Rzeczpospolita”, 19.01.2022, <https://klimat rp.pl/emisje/art19305201-bitcoin-jedna-transakcja-truje-tyle-co-cala-rodzina-przez-3-tygodnie>, dostęp: 24.07.2022.
- Calleja R., *DAC8: Creating a clearer picture around cryptocurrencies*, 19 November 2021, <https://www.tmf-group.com/en/news-insights/articles/2021/october/dac8-creating-a-clearer-picture-around-cryptocurrencies/>, dostęp: 25.07.2022.
- European Commission, *Beating financial crime: Commission overhauls anti-money laundering and countering the financing of terrorism rules*, Brussels, 20 July 2021, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_21_3690, dostęp: 27.07.2022.
- European Parliament, *Cryptocurrency dangers and the benefits of EU legislation*, 1.04.2022, <https://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/economy/20220324STO26154/cryptocurrency-dangers-and-the-benefits-of-eu-legislation>, dostęp: 24.07.2022.
- Hoor O.R., Bentley M., *Crypto Assets are Focus of Upcoming Exchange of Information—DAC8*, March 15, 2021, <https://news.bloombergtax.com/daily-tax-report-international/crypto-assets-are-focus-of-upcoming-exchange-of-information-dac8>, dostęp: 27.07.2022.
- Kosior M., *Czy przez kopanie kryptowalut płacimy dziś wszyscy więcej za energię?*, 1 lutego 2022, <https://bithub.pl/kryptowaluty/bitcoin/ile-energii-elektrycznej-zuzywa-bitcoin/>, dostęp: 27.07.2022.
- KPMG, *Germany – Circular Indicates Opinion of Tax Administration on Taxing Crypto-Assets*, 21.06.2022, <https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2022/06/flash-alert-2022-123.html>, dostęp: 24.07.2022.

Akty prawne

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/843 z dnia 30 maja 2018 r. zmieniająca dyrektywę (UE) 2015/849 w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu oraz zmieniająca dyrektywę 2009/138/WE i 2013/36/UE, Dz. Urz. UE L 156 z 19.06.2018, s. 43.
- Dyrektywa Rady z dnia 19 grudnia 1977 r. dotycząca wzajemnej pomocy właściwych władz Państw Członkowskich w dziedzinie podatków bezpośrednich (77/799/EWG), Dz. Urz. WE L 336 z 27.12.1977, s. 15, Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 9, t. 1, s. 63.
- Dyrektywa Rady 2011/16/UE z dnia 15 lutego 2011 r. w sprawie współpracy administracyjnej w dziedzinie opodatkowania i uchylająca dyrektywę 77/799/EWG, Dz. Urz. UE L 64 z 11.03.2011, s. 1.
- Dyrektywa Rady 2014/107/UE z dnia 9 grudnia 2014 r. zmieniająca dyrektywę 2011/16/UE w zakresie obowiązkowej automatycznej wymiany informacji w dziedzinie opodatkowania, Dz. Urz. UE L 359 z 16.12.2014, s. 1.
- Dyrektywa Rady (UE) 2015/2376 z dnia 8 grudnia 2015 r. zmieniająca dyrektywę 2011/16/UE w zakresie obowiązkowej automatycznej

wymiany informacji w dziedzinie opodatkowania, Dz. Urz. UE L 332 z 18.12.2015, s. 1.

- Dyrektywa Rady (UE) 2016/881 z dnia 25 maja 2016 r. zmieniająca dyrektywę 2011/16/UE w zakresie obowiązkowej automatycznej wymiany informacji w dziedzinie opodatkowania, Dz. Urz. UE L 146 z 3.06.2016, s. 8.
- Dyrektywa Rady (UE) 2016/2258 z dnia 6 grudnia 2016 r. zmieniająca dyrektywę 2011/16/UE w odniesieniu do dostępu organów podatkowych do informacji dotyczących przeciwdziałania praniu pieniędzy, Dz. Urz. UE L 342 z 16.12.2016, s. 1.
- Dyrektywa Rady (UE) 2018/822 z dnia 25 maja 2018 r. zmieniająca dyrektywę 2011/16/UE w zakresie obowiązkowej automatycznej wymiany informacji w dziedzinie opodatkowania w odniesieniu do podlegających zgłoszeniu uzgodnień transgranicznych, Dz. Urz. UE L 139 z 5.06.2018, s. 1.
- Dyrektywa Rady (UE) 2021/514 z dnia 22 marca 2021 r. zmieniająca dyrektywę 2011/16/UE w sprawie współpracy administracyjnej w dziedzinie opodatkowania, Dz. Urz. UE L 104 z 25.03.2021, s. 1.
- Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Skuteczne i skoordynowane środki UE mające na celu zwalczanie oszustw podatkowych, unikania opodatkowania, prania pieniędzy i rajów podatkowych”, 2020/C 429/02, Dz. Urz. UE C 429 z 11.12.2020, s. 6.
- Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 16 września 2021 r. w sprawie wdrożenia wymogów UE dotyczących wymiany informacji podatkowych: postępy, wyciągnięte wnioski i przeszkody do pokonania (2020/2046(INI)), 2022/C 117/13, Dz. Urz. UE C 117 z 11.03.2022, s. 120.
- Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie przestępstw finansowych, uchylania się od opodatkowania i unikania opodatkowania (2018/2121(INI)), 2021/C 108/02, Dz. Urz. UE C 108 z 26.03.2021, s. 8.

Inne źródła

- European Commission, DG Taxation and Customs Union, *Platform for tax good governance. 11 January 2021. DAC8: Objectives and options for achieving them*, https://taxation-customs.ec.europa.eu/system/files/2021-01/dac8_presentation.pdf, dostęp: 17.09.2022.
- Europejski Trybunał Obrachunkowy, *Sprawozdanie specjalne 03/2021. Wymiana informacji podatkowych w UE – solidne podstawy, niedociągnięcia we wdrażaniu*, Bruksela 2021, https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_03/SR_Exchange_tax_inform_PL, dostęp: 25.07.2022.
- Komisja Europejska, *Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady – Plan działania na rzecz sprawiedliwego i prostego opodatkowania wspierającego odbudowę gospodarczą*, Bruksela 15.07.2020, COM (2020) 312 final, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:e8467e73-c74b-11ea-adf7-01aa75ed71a1.0012.02/DOC_1&format=PDF, dostęp: 25.07.2022.
- OECD, *CFE Tax Top 5. Key News of the Week. OECD to Introduce Cryptocurrency Reporting by End 2021*, Brussels, 10 May 2021, s. 1-2, <https://kidp.pl/files/user/CFE%27s%20Tax%20Top%205%2010.05.2021.pdf>, dostęp: 21.07.2022.
- OECD, *Public consultation document. Crypto-Asset Reporting Framework and Amendments to the Common Reporting Standard*, Paris 2022, <https://www.oecd.org/tax/exchange-of-tax-information/public-consultation-document-crypto-asset-reporting-framework-and-amendments-to-the-common-reporting-standard.pdf>, dostęp: 25.07.2022.
- Opinia nr F1361325 wysłana przez Coinbase w ramach inicjatywy: Oszustwa podatkowe i uchylanie się od opodatkowania – wzmocnienie zasad współpracy administracyjnej i rozszerzenie zakresu wymiany informacji, 20 grudnia 2020, <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12632-Oszustwa-podatkowe-i-uchylanie-sie-od-opodatkowania-wzmocnienie-zasad-wspolpracy-administracyjnej-i-rozszerzenie-zakresu-wymiany-informacji/F1361325> (wer. ang.), dostęp: 27.07.2022.
- Opinia nr F1363626 wysłana przez Deutscher Steuerberaterverband e.V. w ramach inicjatywy: Oszustwa podatkowe i uchylanie się od opodatkowania – wzmocnienie zasad współpracy administracyjnej i rozszerzenie zakresu wymiany informacji, 21 grudnia 2020, <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12632-Oszustwa-podatkowe-i-uchylanie-sie-od-opodatkowania-wzmocnienie-zasad-wspolpracy-administracyjnej-i-rozszerzenie-zakresu-wymiany-informacji/F1363626> (wer. niem.), dostęp: 27.07.2022.